

17.54x24.06	1	עמוד 7	זן הדרך	25/03/2015	47100712-2
מאגנט הוצאת ספרי - 2910					

כך עוצב הקפיטליזם הישראלי

אריה קרמפף, המקורות הלאומיים של כלכלת השוק - פיתוח כלכלי בתקופת עיצובו של הקפיטליזם הישראלי, הוצאת מאגנס, ירושלים, 2015.

לאחרונה פורסם ספרו של ד"ר אריה קרמפף, העוסק במשק הקפיטליסטי הישראלי בתקופת עיצובו, מסוף שנות ה-30 ועד לשנות ה-60 של המאה שעברה. קרמפף הוא מרצה בכיר במכללה האקדמית תל אביב-יפו וחוקר עמית באוניברסיטה החופשית של ברלין. תחומי המחקר שלו הם כלכלה פוליטית בינלאומית וכלכלה פוליטית השוואתית. הוא מתמחה בהיסטוריה ובכלכלה פוליטית של מוסדות פיננסיים לאומיים ובינלאומיים, בכלכלה הפוליטית של האיחוד האירופי ובכלכלה הפוליטית של ישראל.

במהלך התגבשותו של הקפיטליזם הישראלי, התחוללו במדיניות הכלכלית מהפכים דרמטיים אשר שיקפו הן את האתגרים המרכזיים עמם התמודדה החברה, הן את יחסי הכוח בין קבוצות שונות בכלכלה הפוליטית הישראלית, והן את השינויים בתפיסות העולם ובתיאוריות הכלכליות בזירה העולמית. בספרו, סוקר המחבר את חילופי תפיסות העולם הכלכליות שהנחו את מעצבי מדיניות היישוב היהודי ומדינת ישראל ומצביע על הגורמים לשינויים אלו. הספר מבוסס על מגוון של תעודות היסטוריות אשר חלקן לא זכו בתשומת לב של חוקרים עד כה, ומאיר מזוויות חדשות נושאים רבים. לדברי ד"ר יובל יונאי, "בספר נחשפות אפיזודות לא מוכרות בהיסטוריה של הכלכלה הפוליטית היישובית והישראלית. המחבר מארגן את ההיסטוריה הכלכלית לכדי עלילה לכידה, המוצגת בצורה בהירה ונגישה לקוראים. לכידות זו מושגת באמצעות מסגרת תיאורטית מגובשת וחדשנית. עם זאת, הקוראים יוכלו להבין בצורה טובה יותר את אופי הקשרים בין המדינה והשוק כיום ויזכו בתובנות לגבי עתידנו הכלכלי-פוליטי".

העורך הראשי של המוסף הכלכלי של "הארץ", "דה מרקר", גיא רולניק, כתב בהקדמה לספר: "המחבר מביא לקוראים, הן המקצועיים והן ההדיוטות, מידע, ניתוח ונרטיב שיפתיע רבים מהם. רבים יופתעו ללמוד כי מחד גיסא,

מתכנני הכלכלה הישראלית היו הרבה פחות סוציאליסטים ממה שנהוג היום לספר, ומאידך גיסא, תהליך ההתהוות של הקפיטליזם הישראלי החל הרבה לפני תקופת הליברליזציה והגלובליזציה".

אכן, הספר מעלה תרומה חשובה להיסטוריה של הקפיטליזם הישראלי. אך לצערנו, המחבר לא סקר בין המקורות את ספרה החלוצי של תמר גוזינסקי "התפתחות הקפיטליזם בפלשתינה", אשר פורסם ב-1986, שהוא חיבור מחקרי שלא ניתן להתעלם ממנו. עוד מתעלם המחבר מעמדותיו של היומון הקומוניסטי "קול העם", שהיה השופר הביקורתי ביותר כלפי עמדותיה הכלכליות והחברתיות של מפלגת פועלי ארץ ישראל (מפא"י), שהייתה מפלגת השלטון בעשורים הראשונים לקיומה של המדינה.

באפילוג של ספרו, כתב קרמפף כי "ביסודו של הקפיטליזם הישראלי, כפי שהתעצב מאז שנות החמישים, עומדת התפיסה שכלכלת השוק לא אומצה בישראל כאמצעי ליברלי להקצאת משאבים בצורה יעילה, תוך שמירה על חופש הפרט וזכויות הקניין, אלא כמכשיר שנועד לקידום אינטרסים לאומיים בהקשר היסטורי וגאו-פוליטי נתון. כדי להבין את הבחירה הישראלית באימוץ גישות כלכליות ניאו-ליברליות, לא די לדון ביתרונות ובחסרונות הכלכליים של גישות אלו, אלא יש לבחון את ההשלכות הלאומיות של אימוצן, ובכלל זה את היחסים בין השיקולים הכלכליים והביטחוניים".

הוא מסכם כי "בסיס הלגיטימציה של הקפיטליזם הישראלי הוא אפוא כפול וסתירתי: כאשר הביקורת נגד המשטר הכלכלי מנוסחת על בסיס לאומי (האינטרס הלאומי דורש חלוקת צודקת יותר של ההון), היא נדחית על בסיס העיקרון של חוקי כלכלת השוק; וכאשר הביקורת מנוסחת על בסיס ליברלי (אינן לספק זכויות יתר לחברות גדולות), נשלף הטיעון הלאומי לפיו מדינת ישראל נמצאת במלחמת עולם כלכלית". לדברי קרמפף, "כפילות זו מאפשרת למשטר הכלכלי להתמודד עם כל ביקורת, אך היא גם עלולה להוביל למשבר לגיטימציה, משום שהיא חושפת את הפער בין ההבטחה הגלומה בפרויקט הליברלי לבין הפרקטיקה שלו".

